

Nové Bratrské Listy

Z obsahu

kázání

teologie pastorálních epištol

Bratr Adam Šturm

stížný list šlechty

Kristiansfeld památkou UNESCO

náš seniorát

církev v boji proti chudobě

zobrazování M. J. Husa

*Jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti,
nevejdete do království nebeského.*

(Mt 18,3)

obsah

kázání

Já však vám pravím 59
(*N. Běťáková*)

Genesis 16 (*Š. Hájek*) 62

biblické studie

Teologie pastorálních epištol 65
(*J. Mrázek*)

dějiny

B. Adam Šturm (*jh*) 70

Stížný list šlechty (*jh*) 73

unitas fratrum

Jednota v Nepálu 76

Západní Indie 76

Kristiansfeld 77

naš seniorát

Husova slavnost v Ž. Brodě 79
(*J. Polma*)

Sborový den v Ujkovicích 81
(*V. Hájek*)

z církvi

Odstranit bídu ve světě? 81

Nové knihy o Husovi 82

Pozvánka - sbor. den v Turnově 83

Mistr Jan Hus 1415-2015

Nové Bratrské Listy

17. ročník (2015)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milí přátelé,
podzimní číslo našeho časopisu přichází v době, která je chorá hrůzou z uprchlíků. Pěkně to kontrastuje s prohlášením z jara, že během jedné generace můžeme ze světa odstranit nejhošší chudobu.

Ano, žijeme ve světě, který má obrovské možnosti, ale jsme lidé omezení, chybní a znovu a znovu sobečtí. Budme vděční za všechny, kdo jsou ochotni sloužit a pracovat pro druhé i za ty, kdo je aspoň podporují, když už se sami do práce pustit nemohou. A jsem rád, že se církve projevily a projevují křesťansky (mělo by to být samozřejmé, ale víme z dějin, že ne vždycky).

I tentokrát tvoří velkou část časopisu texty spojené s Husem a jeho výročí (podívejte se na internetu na velkou Husovskou slavnost z Barbadosu), nechceme však pro ně zapomínat na starosti i radosti našich sester a bratří jak ve sborech našeho seniorátu, tak ve světové Jednotě bratrské.

Zatímco slavíme ve sborech díkyvzdání za letos sice o trochu menší, ale pořád bohatou úrodu, nezapomínejme na ty, kdo nemají úrodu žádnou, ať už kvůli suchu nebo povodním.

Přeji vám pěkný a pokojný podzim, doma i ve sborech. Snad k němu něco z našeho časopisu přispěje.

Jindřich Halama

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 2900700247/2010**

kázání

Já však vám pravím

Neboť pravím vám: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: Nezabiješ! Kdo by zabil, bude vydán soudu. Já však pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému pecku. Přinášíš-li tedy svůj dar na oltář a tam se rozpomeněš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijď a přines svůj dar. Dohodni se se svým protivníkem včas, dokud jsi na cestě k soudu, aby tě neodevzdal soudci a soudce žalárníkovi a byl bys uvržen do vězení.

(Mt 5, 20-26, čtení Mt 18, 23-35)

Bratři a sestry,

v nedělích po Svaté trojici se církev soustřeďuje na téma následování Ježíše Nazaretského. Na této cestě se setkává s jednou z nejzávažnějších otázek: otázkou zabití, užití násilí, trestu smrti, války.

V Kázání na hoře zní zcela jasně a svrchovaně příkaz: „Nezabiješ“ a k němu Ježíšův výklad: „Já však vám pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu...“ Ježíš uvádí v předchozích verších křesťany do vztahu k zákonu Mojžíšovu – v. 17 a 18: „Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon, nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám: dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko, ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.“ V době, kdy se křesťané oddělili od židovství, bylo pro církev životně důležité udržet souvislost se Starým zákonem. Církev navazuje na Izrael, avšak spravedlnost křesťanů musí o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů.

Ježíšova antiteze – protiklad - „já však pravím vám“ tu kontinuitu neruší, nýbrž připomíná, že křesťané již nyní vcházejí do království nebeského, do nového věku, ve kterém je možné žít podle Ježíšových příkazů, neboť Ježíš moc zla a hněvu přemohl a je s námi, aby nás v našich zápasech s hněvem a nenávistí posiloval. To je to „Spannung“, jak říkají Němci, napětí, které provází život křesťanů. Napětí mezi realitou každodenního života a realitou Božího království, které je neviditelné a nehmatatelné, ale přesto skutečné. Boží království se děje mezi těmi, kdo následují Ježíše a chtějí žít podle jeho přikázání. Kousek Božího království jste určitě zažili každý z vás. My jsme ho mohli prožívat týden v červenci na faře v Potštejně s bratry a sestrami z našeho partnerského sboru v Rhein/Mein. I když jsou mezi námi jazykové překážky, přesto si rozumíme, protože nás spojuje jediný Pán.

Ježíš říká: „Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského.“ Co je to ta spravedlnost? Spravedlností se rozumí správný vztah k Bohu a k bližnímu, jak je to vyjádřeno v dvojím přikázání lásky: „Miluj Hospodina, svého Boha, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly. Druhé je toto: Miluj svého bližního jako sám sebe.“ Láska k Bohu musí být vždy spojena s láskou k člověku – vždyt jak jinak by se mohla láska projevit?

Ježíš říká svým učedníkům: „Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům...“, „bylo řečeno“ je tzv. pasivum divinum, to znamená, že ta slova řekl sám Bůh, který je sdělil Mojžíšovi a jeho generaci na Sinaji. „Nezabiješ“ je šesté přikázání Desatera. Toto přikázání zakazuje úmyslnou vraždu, např. z pomsty.

Pán Ježíš však nárok Zákona stupňuje. Nejen zabití je hřích, ale i věci, které se nám zdají daleko méně závažné. Co tedy Ježíš staví na stejnou rovinu jako zabití? Je to hněv na bratra / sestru a ponižování bratra / sestry. Ten verš „kdo snižuje svého bratra“ se dá přeložit také jako „kdo řekne svému bratru „raka“ tzn. pošetilec, a tím mu upírá plná práva v lidské společnosti. Za to musí ten, kdo tak činí, předstoupit před lidský soud.

Verš „kdo svého bratra zatracuje“ se dá přeložit také „kdo mu řekne móre“ - to je blázne, propadá sám pekelnému ohni. Proč tak hrozný trest? Výraz „móre“ byl u Židů ta nejhorší nadávka. Rómové ho užívají dodnes. Žalm 14. začíná slovy: „Bloud (blázen) si v srdci říká: Bůh tu není.“ Označit někoho slovem blázen znamenalo označit ho za bezbožníka, to je vyloučit ho z obecnství s Bohem. Jak často o sobě sami řekneme „já blázen“, nebo jak často tak sami někoho označíme – ten blázen, to je ale blázen, apod. Dávejme si dobrý pozor na to, co říkáme...

Naše slova znamenají více, než si myslíme. Možná znáte rčení: „Slovo není seker, nezabíjí“. Ve světle Ježíšových slov však slovo seker je a může i zabíjet. Sami si možná vzpomenete na příklady, kdy vám někdo řekl něco tak ošklivého, že byste radši místo toho dostali facku. Nebo vás něčí slovo málem vyprovokovalo k tomu, abyste mu tu facku vrazili vy. To je i oblíbená zábava mezi sourozenci slovně se zraňovat. Někdy i mezi manžely, nebo partnery. Dopouštějí se toho i rodiče na svých dětech. Věty typu „k ničemu nejsi“, „z tebe nic kloudného nebude“, „na co sáhneš, to zkazíš“, „jsi neschopný, udělám to radši sám“ a podobné (dosadit si můžete každý z vás) se pak s dětmi nesou celý život jako těžké břemeno. Často jim berou odvalu, chuť se v životě prosadit, berou jim radost a sebedůvěru. Tento oddíl nám dává velký prostor k přemýšlení sami nad sebou a nad svým jednáním.

V dalších verších dává Pán Ježíš praktický návod, jak se s bratrem – sestrou usmířit. „Přinášíš-li svůj dar na oltář...“ pro nás dnes to znamená, vzpomeneš-li si cestou do kostela, při modlitbě, při četbě Bible, že tvůj bratr má něco proti tobě – a ty proti němu, běž za ním, omluv se, odpusť mu. Také pros za odpuštění jeho. Dobře vím, jak je to těžké. Hraje zde velkou roli naše zraněná pýcha, naše ukřivděné já. Všimněte

si, že tu vůbec není řeč o tom, kdo je vinen, kdo ten hněv, nebo roztržku způsobil. V momentě, kdy si to uvědomíš, máš to být ty, kdo se jde omluvit. Z vlastní zkušenosti vím, že to „funguje“. Určitě je třeba se předem na takový rozhovor v modlitbě připravit, prosit Pána o sílu a moudrost. A pak se dějí zázraky...

Vzpomeňme si na modlitbu Páně. „Odpusť nám, jako i my odpouštíme našim viníkům.“ Neodpustíme-li, budeme jako ten nemilosrdný správce v příběhu z Matoušova evangelia. Jeho Pán mu odpustil obrovský dluh a on neodpustil směšnou částku svému spoluslužebníkovi. Je dobré si připomenout, co všechno Pán odpustil nám. Jak jsme žili předtím, než jsme ho poznali. Kolika lidem jsme ublížili, zranili je. Jak i nyní hřešíme, často svého Pána zapíráme, nebo svým chováním způsobujeme, že jím lidé pohrdají. Nejsme jeho věrohodnými svědky. A on nám odpouští stále, kdykoli svých hříchů litujeme a prosíme ho o odpuštění. Když si uvědomíme, jak velikými dlužníky jsme my, nezbyvá nám vlastně nic jiného, než odpouštět svým bližním.

Další praktická rada následuje ve verši 25: „Dohodni se se svým protivníkem včas, dokud jsi s ním na cestě k soudu.“ Tady už nejde o bratra, jde o člověka tzv. „ze světa“ a jak ukazuje závěr kapitoly, může jít i o nepřátele, kteří sbory pronásledují. Vůči všem má určovat křesťanův postoj láska, která je hotova hledat cestu smíření. Postoj křesťanů vůči protivníkům je označen slovem, které kraličtí překládají „vejdi v dobrou vůli“, doslova dobře smýšlej se svým protivníkem, nepřej mu zlo a pomstu. Cesta smíření a dohody je ta jediná cesta, jak se vyhnout soudu zde a jednou i věčně.

Psychologové by vám potvrdili, jak ničivé pro lidskou psychiku je žít trvale s někým ve sporu. Jak to otravuje život a vede i k tělesným nemocem. Jak naopak prokázané dobro doslova protivníka položí na lopatky. Zde chci vzpomenout verš ze 12. kapitoly listu Římanům: „Jestliže má tvůj nepřítel hlad, nasyť ho, a má-li žízeň, dej mu pít; tím nasypeš žhavé uhlí na jeho hlavu.“ To znamená: svou dobrotou ho zahanbiš tak, že se zastydí a (snad) bude svého jednání litovat. Možná, že jste takovou zkušenost už sami udělali. Jak se zpívá v jedné písni ze zpěvníku Svítá: „Bojujte, však pomstu nechte Pánu, on je soudce a sám určí trest, prohraje, kdo ranou splácí ránu, k nenávisti kdo se nechá svést.“

Tak jsme se od nadávání bratrovi „blázne“, přes to, že slovo může zabíjet, dostali až k milování nepřátel. Jako posilu do dalších dní přijmeme slovo apoštola Pavla, který radí křesťanům v Římě: „Nikomu neodplácejte zlym za zlé. Vůči všem mějte na mysli jen dobré. Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji.“

Amen.

Nada Bětáková

Genesis 16,1-16

(Historia o Agar i o narození Izmaele)

Sarai pak manželka Abramova jemu nerodila; a měla děvku Egyptskou, jménem Agar. I řekla Sarai Abramovi: Aj, nyní Hospodin zavřel život můj, abych nerodila; vejdi, prosím, k děvce mé, zda bych aspoň z ní mohla míti syny. I povolil Abram řeči Sarai. Tedy vzavši Sarai manželka Abramova Agar Egyptskou děvku svou, po desíti letech, jakž bydliti počal Abram v zemi Kananejské, dala ji Abramovi muži svému za ženu. I všel k Agar, kterážto počala. Viduci pak ona, že počala, zlehčila sobě paní svou. I řekla Sarai Abramovi: Křivdou mou tys vinen; já jsem dala děvku svou v lůno tvé, kterážto viduci, že počala, zlehčila mne sobě. Sudíž Hospodin mezi mnou a mezi tebou. I řekl Abram k Sarai: Aj, děvka tvá v moci tvé; učíš s ní, cožť se za dobré vidí. Tedy trápila ji Sarai, a ona utekla od ní. Našel ji pak anděl Hospodinův u studnice vody na poušti, u studnice té, kteráž jest při cestě Sur. A řekl: Agar, děvko Sarai, odkud jdeš, a kam se běřeš? I řekla: Od tváři Sarai paní své já utíkám. Tedy řekl jí anděl Hospodinův: Navrať se ku paní své, a pokoř se pod ruku její. Opět řekl anděl Hospodinův: Velice rozmnožím símě tvé, aniž bude moci sečteno býti pro množství. Potom také řekl anděl Hospodinův: Aj, ty jsi těhotná, a tudíž porodíš syna, a nazvěš jméno jeho Izmael; nebo uslyšel Hospodin trápení tvé. Budeť pak lýtý člověk; ruce jeho proti všechněm, a ruce všech proti němu; a před tváři všech bratří svých bydliti bude. I nazvala Agar jméno Hospodinovo, kterýž mluvil jí: Ty jsi silný Bůh vidění; nebo řekla: Zdalíž teď také nevidím po tom, kterýž mne viděl? Protož nazvala studnici tu studnicí Živého vidoucího mne. Aj, ta jest mezi Kádes a Barad. Porodila pak Agar Abramovi syna; a nazval Abram jméno syna svého, kteréhož porodila Agar, Izmael. Abram pak byl v osmdesáti šesti letech, když mu porodila Agar Izmaele.

Co to vlastně provedla Sarai, když nabídla Abramovi svou služebnou, aby s ní zplodil syna?

Z hlediska mravního budeme nad tím jistě pohoršeni, ale starověký člověk v tom zas tak skandální záležitost neviděl. Nebylo neobvyklé, že služebná porodila dítě do klína své neplodné paní, aby bylo její. Nemohla-li mít dítě paní sama, využívalo se služebné jako náhradního organismu. Zmínky o tom lze prý najít v Chammurapiho zákoníku. Nejde tedy v první řadě o nemravnost, přestože dnes na takovou „zástupnost“ máme vyhraněný názor. Mravní pohoršení rozhodně není jediným postojem, k němuž chce příběh čtenáře dovést.

Co tu Sarai navrhne a Abram potom provede, je nutno vidět jinak: jako pokus obejít překážku na cestě víry nějakou postranní, náhradní falešnou cestičkou.

V životě přece existují různé objektivní překážky, které se naší víře staví do cesty; jsou tu různé nemohoucnosti a neplodnosti, kterými Hospodin uzavřel a omezil náš život. Je tu mnoho věcí, které jsme nezavinili, které jsou dané a které nám brání ve výhledu k božímu království. Takovými objektivními překážkami mohou být např.

dědičné vlastnosti, otázky zdraví a nemoci, a nakonec i otázky hříchu a smrti. Setrváš navzdory těmto překážkám věrně na cestě božího království? Přes to všechno, co o sobě víš a jak se znáš? Anebo tě napadne, že k božimu království bude cesta rychlejší, když takové překážky obejdeš, když najdeš nějaké své náhradní řešení, když se zbavíš svého problému nějakou šikovnou fintou?

Sarai věří, že Hospodin zaslíbil Abramovi četné potomstvo. Ale ví o sobě, že je stará a neplodná. Její impotence tu stojí v cestě jako balvan. Nemusí tu ovšem jít jen o úlek z vlastních neplodností a neschopností, tady jde patrně o úlek z hlubokého rozporu, který někdy ve víře prožíváme: Vždyť přece Hospodin chce rozmnožit, ale zároveň uzavřel její život, aby nerodila. Není to rozpor, který dobře známe?

Hospodin chce, aby boží království rostlo, ale zároveň se nám zdá, že zla ve světě přibývá. Hospodin je Bohem lásky a pokoje, ale zároveň se děje tolik neštěstí. Hospodin dává nový život, ale zároveň nás smrt všechny zabíjí. Hospodin chce, aby všichni spaseni byli a ke známosti pravdy přišli, ale zároveň nastrojuje tolik překážek, umožňuje nevěru, nechává možnost jít proti...

Tak jak to bude? Proč už nepřichází boží království? Na co se čeká? Proč má mezitím tolik lidí trpět? Proč už teď hned nejsme v zemi zaslíbené, proč to Pán Bůh všechno tak zdržuje? Proč nás povolal k víře, když nás nechává tak zoufale neplodnými a neschopnými? Proč nás lépe nevybaví, aby se jeho věc hnula kupředu? Proč to jde všechno tak pomalu?

A Sarai tomu pomůže. Nevydrží spoléhat na Hospodina, nevydrží pořád jen očekávat boží budoucnost, protože ona se přece dobře zná. Jaképak potomstvo nespočetné, když děti mít nemůže a nikdy nebude. Jak může nad námi platit pozehnání, když dobře víme, jak jsme neschopní! A tak člověk zkusí svou překážku obejít, vyvrát na ni, zbavit se jí – a tím boží dílo trochu popostrčit, trochu urychlit. Možná je to nevěra, vzít boží věci do svých rukou (proti jeho slovu), ale možná je to spíš nedočkavost víry. Sarai spěchá, je už stará. A on kdekdo ve víře spěchá, kdekomu se zdá, že to s tím božím královstvím jde děsně pomalu! Což takhle vymyslet nějakou fintu, abychom to urychlili? Nějaký menší zbožný podvůdek? Příkladů je více:

Jákoab – tak velmi touží po božím zaslíbení, že se maskuje do králičích kožek a obelhává slepého otce Izáka, jen aby se už zmocnil božího pozehnání. Jidáš – tolik touží po příchodu Mesiáše, že zrazuje Ježíše, aby vyprovokoval konečný zápas a nastolení mesiášského věku. Křesťanští blouznivci, např. z Korintu – tak touží po spáse svých duší, že vyhlásují: vzkříšením už jsme zaživa v božím království, vše je dovoleno, už ani nezemřeme!

Všechny tyto lidské urychlovače božího času však nakonec žádným urychlením nejsou, právě naopak – tam, kde si usmyslíš Pána Boha popohnat, tam nastávají nečekané spory, všechno se komplikuje a čas božího království stejně nepřichází. Namísto země zaslíbené jen hádky, zlehčování, ponižování, trápení a útěky. Abram mezi dvěma rozkohoutěnými ženami; těhotná prchá s nenarozeným plodem.

Tak nás tento příběh učí trpělivosti víry a varuje před nedočkavostí. Pochybnými fintami boží čas neurychlíš. Náhradním řešením, které nebere v potaz boží slovo, nakonec všechno jen zkomplikuješ a zpomalíš. Lépe je vytrvat ve věrnosti Hospodinu, důvěřovat jeho budoucnosti – navzdory tomu, co vidíš a co se zdá nezvratné, navzdory tomu, jaký jsi a co o sobě víš. Lépe je spoléhat na jeho moudrost a jeho vedení, navzdory svým neschopnostem. Lépe je překážku víry pomalu zdolávat, než ji rychle oběhnout.

To samozřejmě není řeč proti umělému oplodnění, adopcím, pěstounské péči a dalším lidumilným zařízením moderní doby. To je řeč proti zpanikaření víry, proti případům, kdy chceme Hospodina přitlačit a popohnat.

Nebojme se pomalého božího času! Nenechme se fascinovat zákonitostmi zla, nicoty a zmaru! Nestavějme naše životní impotence výš než překvapivé boží možnosti! Npropadejme panice z ukráceného času vlastního života! Cesta božího království znamená mimo jiné také nevzdávat se předem a do poslední chvíle doufat, že překážka může být překonána, že život, který Hospodin uzavřel, jednoho dne otevře. Že naše neplodnosti Bůh sám jednoho dne promění v požehnání.

Ale pak je tady ještě Agar, uprchlá otrokyně. Napřed ji věřící využili jako náhradní tělo k rození dětí. Když se to povedlo, sama zneužila situace a začala se své paní posmívat. A pak se jí věřící panička mstila. Trápila ji, jak jen může trápit žena ženu, která nosí pod srdcem dítě jejího muže. Agar utíká. Jak se asi v jejích očích teď jeví ta zbožná dvojice? Co si asi myslí o víře v Hospodina? Není divu, že prchá cestou Sur, to jest zpět do Egypta, pryč od těch podivných věřících. Od jejich neviditelného Boha, od jejich obtížného náboženství.

Ale sotva dosáhne hranic Egypta, sotva odpočine u studny egyptské, aby se občerstvila a možná i bohy egyptské uctila, stane se nečekaná věc: anděl Hospodínův, jakýsi neznámý člověk, promluví s ní takovým způsobem, že se vrátí zpět, ke své bývalé trýznitelce, a vyhlíží narození syna, vyhlíží nový život.

I v takové překérní a zvrтанé situaci, kde lidé ponížení a zneuctění prchájí od věřících co nejdál, kde se ocitli v neštěstí a mají všechny důvody nechtít už nikdy o Hospodinu slyšet, i tam dokáže boží slovo vzbudit novou naději. Když prcháš se svou bolestí, se svým neštěstím, už už by tě pohltil Egypt, ale pak potkáš anděla, posla božího, zaslechněš boží hlas a uvěříš: Hospodin je ten, který vidí potupu člověka a zastává se poníženého.

Kéž by všichni ti, kteří zhnuseni utekli od církve pryč, zaslechli takto slovo Hospodinovo. Kéž by všichni ponížení a utrpení potkali svého anděla, rozpoznali zaslíbení nového života a odvážně vykročili překonávat překážky.

A přesto v závěru příběhu zůstává jakási pachut – všichni vědí, není to ono. Náhradní řešení vykonáno, syn se narodil, ale země zaslíbená se nepřiblížila zřejmě ani o píď. To až se narodí Izák, to bude jiná radost a jiné hodování!

Z toho všeho plyne – nenuť Boha dělat to, co myslíš ty. Naopak, dělej to, co myslí on. Není lepšího příkladu než v modlitbě Ježíšově – buď vůle tvá. Ne jak já chci, ale jak ty chceš. Boží království roste nejrychleji tam, kde navzdory všem objektivním překážkám spolehneme na boží zaslíbení a nepřestáváme doufat, že slovo Hospodino je pravda. Amen.

(Štěpán Hájek. z knihy Vyjdi, i vyšel. Jedenadvacet kázání na příběh Abrahamův.

EMAN, Benešov 2005)

biblické a teologické studie

Teologie pastorálních epištol

Nedávno vyšla zajímavá kniha Jiřího Mrázka (Teologie opomíjených. Přehlížené hlasy v Novém zákoně. Mlýn, Jihlava 2013), ve které nás upozorňuje, že některé z méně známých knih Nového zákona „řeší jen jedno dvě nahodilá témata a chybí v nich ucelený systém. To však neznamená, že by jejich autoři takový systém v hlavě neměli. Máme před sebou pouhá torza jejich teologie, avšak autoři sami se vši pravděpodobností nejsou torza teologů a leccos z jejich teologie můžeme vyčíst takřikajíc mezi řádky: v tom, o čem nemluví přímo, ale lze zjistit, že to předpokládají.“

Dnes přinášíme ukázkou z výkladu k epištolám Timoteovi a Titovi.

Pastorální epištoly patří s největší pravděpodobností mezi tzv. *deuteropaulina*, tedy dopisy, které nepochybně náležejí do Pavlovy školy; hlásí se k Pavlovi a jeho odkazu, ale napsal je Pavlovým jménem některý jeho žák. Je to adaptace Pavlovy teologie na změněné poměry.

Pastorální epištoly a jejich autor či autoři patří mezi typické „opomíjené autorry“. Zatímco Pavlovým listům, které jsou považovány za autentické, je v teologiích Nového zákona věnována mnohastránková až i mnohasvazková pozornost, pastorální epištoly bývají stručně traktovány jako dodatek: v lepším případě jako pozdější vývoj, v horším jako pozdější úpadek.

Mezi evangelikálními badateli se najdou i takoví, kteří obhajují Pavlovo (přímé) autorství těchto epištol, ale nevím o nikom, kdo by je považoval za *vrchol* Pavlova teologického myšlení.

Jaký je tedy vztah těchto tří epištol k Pavlovi? Je to další tradování a domyšlení Pavlovy teologie. Je zde například podtržen a podtržen Pavlův důraz na spasení pouhou milostí. Není však už formulován „za pochodu“ a v polemice proti zastáncům Zákona. Tato dynamika a dialogičnost Pavlova myšlení zde (k politování mnoha badatelů a čtenářů) chybí. Jsou to dopisy psané v době, kdy se pozice (dočasně?) ustálily a polemika tak ztrácí na významu: nemá smyslu naslouchat stále stejným argumentům protivníků a opakovat stále stejné protiargumenty. Ostatně i vztah k Zákonu zde přestává být diskutovaným problémem.

Na rozdíl od Pavla se pastorální epištole netrápí vztahem k Izraeli. Naproti tomu usilovně a s novou dynamikou promyšlejí vztah k okolnímu (pohanskému) světu, v němž jejich adresáti žijí.

...

Pro pastorální epištole je charakteristický důraz na Boží jedinečnost, vyvýšenost, transcenci a univerzální vládu nad celým světem. Je to Král věků, nepomíjející, neviditelný, jemu jedinému patří čest a sláva (1Tm 1,17). Je to požehnaný a jediný Vládce, Král králů a Pán pánů (1Tm 6,15), on jediný je nesmrtelný, přebývá v nepřístupném světle a nikdo z lidí jej nemůže spatřit (1Tm 6,16). Je Stvořitelem a Pánem celého světa a Stvořitelem a Pánem všech lidí.

Jistě: jsou to důrazy, které na první pohled nevypadají nijak převratně. Vyznání, že Bůh je Stvořitelem a Pánem, najdeme spolehlivě již ve Starém zákoně a v obecně rovině se s ním shodují i všichni v Novém zákoně. Je však důležité, jakým způsobem a do jakých důsledků je toto vyznání domyšleno.

Vyznání, že Bůh je Stvořitelem světa, vede v pastorálních epištolách k domyšlení, že co je stvořeno, je samo o sobě dobré, je nám svěřeno k užítku a užívání a nemáme proč se toho štítit:

Neboť všechno, co Bůh stvořil, je dobré a nemá se zavrhnout nic, co se přijímá s díkyvdáním (1Tm 4,4).

V pozadí lze vytušit polemiku s oněmi protivníky, kteří ze Starého zákona generují jen askezi:

Zakazují lidem ženit se a jíst pokrmy, které Bůh stvořil, aby je s děkováním požívali ti, kdo věří a kdo poznali pravdu (1Tm 4,3).

Dokonce i ten (manželský) sex a právě tak pokrmy jsou Božími dary, máme je vděčně přijímat a nikoli se jich štítit. Ti, kdo to vše zakazují a různě omezují, jako by téměř uráželi Stvořitele.

V podobném duchu nabádá autor Timotea, aby nebyl jen o vodě, nýbrž v přiměřené míře užíval vína (1Tm 5,23): samozřejmě, že *mírně*, nemusí to přehánět. Ale má užívat darů tohoto světa – jsou od Boha. Děkuji za ně a ber! Nenech si dobré dary zošklivit žádnými askety.

Právě tak: je-li Bůh Stvořitelem všech lidí a je-li Pánem nejenom vládců, nýbrž opět *všech* lidí, je přinejmenším obtížné se na ně na všechny dívat jako na syny pek-

la a ďábla a zatracení. Bůh je, pravda, náš Spasitel (1Tm 2,3) – rozuměj *nás věřících*. Ale tento náš Spasitel se rozhodl v tom směru, že chce, aby *všichni* byli spaseni (1Tm 2,4). K tomu se ještě podrobněji dostaneme v oddíle o soteriologii, ale již tady chci ukázat, že se to vše odvíjí od myšlenky Božího univerzalizmu, a vlastně už tedy z představy Boha, kterou mají tyto epištoly. Jestliže je Bůh už ve Starém zákoně Pánem i nad pohanskými králi a různě je pověřuje vládou nebo jim tuto vládu zase odebírá (srv. např. Dn 7), pak nejenom že tyto Bohem pověřené máme poslouchat (tak to domýšlí třeba Pavel v Ř 13), ale stěží je jedním dechem můžeme odsuzovat a zatracovat. Jsou přece v jistém smyslu Božími služebníky. Až teprve pokud se tomu, co jim Bůh svěřil, zpronevěří, Bůh si to s nimi *nějak* vyřídí.

Tato starozákonní myšlenka je zde, v pastorálních epištolách, demokratizována na všechny lidi. Bůh je Pánem všech lidí – i těch, kteří o tom nemají potuchy. Stvořil je všechny – nejenom křesťany – a má s nimi se všemi nějaký záměr. Nemůžeme je tedy apriorně odsuzovat jen proto, že nejsou křesťany.

Apoštol Pavel říká v listě do Říma: *všichni* (pohané, Židé, křesťané) jsme se provinili, nedostáli své odpovědnosti a všichni jsme nakonec stejně odkázáni na Boží milost (Ř 1-3), která je ovšem našťástí pro nás sdostatek velká. Pastorální epištoly jako by na to šly z druhého konce: všichni tu milost máme u Boha přinejmenším připravenou.

Od Boha můžeme očekávat *milost, smilování a pokoj* (1Tm 1,2). Je *živý* (1Tm 3,15; 4,10) a *dává život všemu* (1Tm 6,13). Je *pravdomluvný* a již před věky zaslíbil věčný život (Tt 1,2).

I zde se mihne polemický tón: protivníci si osobují, že znají Boha, ale svými skutky to popírají (Tt 1,16).

Soteriologie (jak je to se spasením)

Navazování na apoštola Pavla se právě v soteriologii projeví velmi výrazně.

Věrohodné je to slovo a zaslouží si plného přijetí: Kristus Ježíš přišel na svět, aby zachránil hříšníky. Já k nim patřím na prvním místě, avšak došel jsem slitování, aby Ježíš Kristus právě na mně ukázal všechnu svou shovívavost jako příklad pro ty, kteří v něho uvěří, a tak dosáhnou věčného života (1Tm 1,15-16).

Zcela jednoznačně jsme spaseni *pouhou milostí*. Je to spasení hříšníků. Navzdory tónům, které zde ještě zazní, musíme říci, že tyto epištoly nejsou moralistické. Budou sice všemožně nabádat ke spořádanému a bezúhonnému životu, ale to už jsou pokyny, které se odehrávají na jiné rovině, kde nejde o spasení, nýbrž o prezentaci před světem. Pokud jde o spasení, jsme zcela v duchu apoštola Pavla a jeho teologie *všichni* jen hříšníci, a spásu si nezaslouží *nikdo*. Spaseni jen a jen Boží milostí.

Všimněme si však zároveň, že se tu nemluví o spasení hříšných *křesťanů*, nýbrž prostě hříšníků, kteří jsou na světě.

U apoštola Pavla vstoupí v tuto chvíli na scénu *víra*. Dynamická, existenciální víra, jíž se chytáme podaného stébla a zápasíme o svoji spásu. Víra je to jediné, co pro ni můžeme udělat my. V pastorálních epištolách se také na stejném místě objeví víra a rovněž cosi na způsob přijetí vírou. Ale vše je to podáno velmi charakteristickým způsobem, jakoby z druhé strany. Nezdůrazňují to, zda *my* věříme a vírou něco přijímáme. Říkají: *věrohodné* je to slovo a *zaslouží si* být přijato (1Tm 1,15; 3,1; 4,9; 2Tm 2,11; Tt 3,8).

Situace, do níž jsou pastorální epištoly psány, je situací církve, která se *zabývá*; a téměř se vnučuje dodatek: co jiného by mohla v tu chvíli dělat. Momentálně narazila na svoje limity. Je zřejmé, že v tuto chvíli nezíská na svou stranu *celé* město (celý Efez, potažmo celou Krétu). Na druhou stranu jim však zřejmě nikdo v ničem nebrání. Město je vzalo na vědomí. V pastorálních epištolách se až na pár zmínek o Pavlovi nepočítá s pronásledováním. Církev si žije pokojně a poněkud usedle v pokojném městě. V této situaci je představa, že by všichni ti milí sousedě, které denně potkáváme, byli odsouzeni k zániku, zatracení a věčným trestům jen proto, že nepřijali naše vyznání, poněkud těžko únosná. Paradoxně právě ta pokojná koexistence vyhroťte otázku spásy na *bud'* – *a nebo*. A pastorální epištoly si vybraly ono *nebo*: Pán Bůh je má také rád a také je spasí. Jen o tom ještě nevědí. My už ano.

Věřohodné je to slovo a zaslouží si plného souhlasu: Proto se namáháme a zápasíme, že máme naději v živém Bohu, který je Spasitel všech lidí, zvláště věřících. To přikazuj a tomu uč (1Tm 4,9-11).

Dodatek *zvláště věřících* paradoxně podtrhuje právě univerzální dosah výpovědi. Kdyby zde totiž stálo jenom: Spasitel všech lidí – vyložili bychom si to patrně tak, že Bůh má (potenciálně) spásu pro všechny, ale týká se nakonec jenom těch, kdo uvěří. Řekne-li však autor *věřících zejména*, znamená to, že těch ostatních také – *nějak*. Věřící mají náskok, ale spasení je dost pro všechny:

To je dobré a vítané u našeho Spasitele Boha, který chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu (1Tm 2,3-4).

Podobně v epištole Titovi:

Ukázala se Boží milost, která přináší spásu všem lidem (Tt 2,11).

Je třeba podotknout: ani zde se neříká *úplně* jednoznačně a explicitně: všichni budou spaseni. Ale je tu sdostatek výpovědí, které k tomu logicky směřují. Přínejmenším se zde otvírá taková možnost. Jestliže Bůh *chce*, aby všichni nakonec došli spásy, není tím výslovně a jednoznačně řečeno, že dojdou, ale je velká naděje, že Bůh to, co chce, také prosadí. Jestliže Boží milost přináší spásu všem lidem, je zde velká šance, že ji i donese.

Nyní je však třeba jednoznačně dořiči:

Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, který dal sám sebe jako výkupné za všechny, jako svědectví v určený čas (1Tm 2,5-6).

Tato slova následují bezprostředně po výpovědi, že Bůh přinejmenším chce všechny spasit. Je třeba jasně říci, že budou-li spaseni, je to právě jenom ten *jeden* Bůh, který je spasí, a právě jenom ten *jeden* prostředník, skrze kterého to udělá a který dal sebe sama jako výkupné za všechny. Muslimové, hinduisté, spiritisté, ba dokonce zarytí ateisté *mají* podle autora reálnou naději být spaseni, avšak nikoli pro své nauky nebo postoje, nýbrž právě jen křesťanským Bohem a Kristovou obětí.

Druhý problém, na který brzy narazíme a který je třeba dovysvětlit, je mnohem více v nás samých. Jestliže připustíme, že všichni, i nekřesťané, by mohli být spaseni, k čemu je potom dobré být křesťanem? K čemu se vůbec snažíme a namáháme? Na to dává krásnou odpověď již citovaný verš z První Timoteovi:

Proto se namáháme a zápasíme, že máme naději v živém Bohu, který je Spasitel všech lidí, zvláště věřících (1Tm 4,10).

Právě proto se namáháme. Příteli, díváš se na to ze špatného úhlu. Přece se nenamáháme žít křesťansky a zbožně jen proto, aby ostatní skončili v pekle? Napopak! Máme radost, že se namáháme a angažujeme v něčem, co nakonec pomůže všem, i těm, kteří se nenamáhali. My jim to přece přejeme – nebo snad ne?

Ale to ještě není celá odpověď. Úplnější, promyšlené vysvětlení dává epištola Titovi, která říká:

Ukázala se Boží milost, která přináší spásu všem lidem a vychovává nás k tomu, abychom se zřekli bezbožnosti a světských vášní, žili rozumně, spravedlivě a zbožně v tomto věku a očekávali blažené splnění naděje a příchod slávy velikého Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista (Tt 2,11-13).

Spása je pro všechny, Boží milost je *spasitelná, přinášející spásu* všem lidem. Až jednou, tam na konci. A nás, kteří věříme, *vychovává* už nyní. Pro všechny lidi je připravena spása, ale nám, kteří už známe svého Spasitele a víme, co očekáváme, dává radost, perspektivu a orientaci v životě. Nejde o to, že bychom si tím připravovali nebo pojišťovali spásu *pro jednou*. Jde o to, že my o tom spasení víme už teď. A díky tomu už teď můžeme žít smysluplný život, který naplňuje.

...

B. Adam Šturm, bratrský kněz a skladatel písní (†5. 10. 1565)

V těchto dnech uplynulo 450 let ode dne úmrtí Bratra Adama Šturma z Hranic, bratrského kněze a autora řady písní, z nichž některé se zpívají dodnes. V bratrském Nekrologiu nacházíme o B. Šturmovi tento záznam:

V pátek, ve čtyři hodiny na noc, pátý den října měsíce umřel od zimnice Bratr Adam Šturm bakalář, sloul Hranický, zprávece sboru Lipenského. Byl prvé měšťánem v Litomyšli, potom se stěhoval s Bratřími do Prus, potom se do Moravy obrátil, když mu žena umřela. Na kněžství v Prostějově potvrzen. V neděli po svatém Martině v sboru Lipenském pochován.

Byl také u vězení, člověk i v zprávě velmi pracovitý. Písní skladatel dosti dobrý, jakož jich drahně jeho díla v kancionálu položeno jest.

Mluví se tu o kancionálu obecně, ten však v té době již vyšel v několika různých vydáních, vzájemně se hodně lišících. Bratr Adam Šturm přispěl řadou písní již do Rohova kancionálu (1541), kancionál Šamotulský (vytištěný 1561) pak obsahuje 38 písní z jeho pera. Bratr Šturm je tak nejplodnějším autorem po trojici nejznámějších a nejvýraznějších bratrských teologů (Lukáš – Augusta – Blahoslav).

Přesto jsou zatím znalosti o životě Bratra Šturma hodně kusé, což odpovídá i citovanému zápisu z úmrtní knihy. Proč Hranický, když byl měšťanem Litomyšle? Potom se stěhoval s Bratřími do Prus, ale to bylo po Šmalkaldské válce (1548), zatímco již počátkem 40. let nacházíme B. Šturma na Moravě. Prostě zápis v úmrtní knize není stručným životopisem, jen připomínkou pár událostí z jeho života, a ještě ne nutně v pořadí, jak se odehrály. A nenapraví to ani tento krátký příspěvek, k tomu by bylo nutno věnovat se životu B. Šturma delší dobu a systematicky.

Připomenutí B. Šturma omezíme na jeho dílo, které se nám dochovalo. Na písně a spisy, které sepsal.

Jak je to tedy s jeho písněmi dnes? V Bratrském zpěvníku, který používáme ve sborech Ochránovského seniorátu, je, pravda, jenom jedna jeho píseň (č. 193), kterou nadto nezpíváme příliš často. Je k otevření nové modlitebny, takže ji sbor užije podle okolností jednou za mnoho desetiletí (užije-li ji vůbec).

V Evangelickém zpěvníku jsou však hned tři, známější písně Bratra Šturma – Ó Jezu Kriste, synu panny čisté (240), K chvále Pána Boha svého (243) a Pán Kristus Syn Boží věčný (314). To, že se po 450 letech některé jeho písně stále zpívají, dokazuje, že bratrský kronikář, který sestavil zápis o úmrtí Bratra Šturma, měl pravdu: byl to „písní skladatel dosti dobrý“.

Vedle skládání písní složil Adam Šturm i mravoučnou příručku, jejíž titul mnohé napoví: „Mravy pro šlechtné panny a děvčečky (kteréz někdy vzácné paměti Adam Starší Šturm z Hranic dcerkám svým byl sepsal a vydal)“. Je to veršovaná mravouka (jak jinak, od dost dobrého skladatele písňových textů), kterou si bez nesnází můžeme přečíst, protože ji vydala Anna Císařová Kolářová v knížce „Mravy ctnostné, mládeži potřebné“ (Špalíček X, Praha, Kalich 1940), spolu s podobnými, ale rozsáhlejšími spisy Jiřího Strejce a Matouše Konečného.

Mravouka není věrouka, najdeme v ní tedy spíš rady a požadavky na praktické konání mladých dívek, na jejich chování, oblékání, způsoby. Někde nás pobaví, když čtete, co má šlechtná dívka dělat:

Ráno před staršími vstáti, / předem Bohu děkovati, / potom oheň roznítiti, / kdež potřebí zatopiti...

Nevím, jak u vás doma, u nás děti nevyskakovaly z postele, aby zatopily a uklidily, než vstanou rodiče. A zdá se mi, že to není obecný mrav v zemi.

Většina z uvedených rad nás nepřekvapí obsahem, nabádá se tu dbát na čistotu v domácnosti, v kuchyni i v oděvu, nechovat se nemravně a vyhýbat se pomlouvání a drbům, nemstít se, ale odpouštět. Je tu i naučení o modlitbě a účasti v neděli na bohoslužbách.

Dost známý je bratrský odpor k tancování, který svým dcerám Bratr Šturm jadrně vysvětlil:

Uhlédáš-li tancovati / které, co kozy skákati, / buď samy aneb s pacholky, / čistými světa holomky, / stráž se dáblova humence, / tuť on svá osidla mece...

A aby nebylo mýlky, že je tanec zlo, dočteme se o kousek dál:

Všecky také tanečnice / jsou té děvky účastnice, / jenž před Herodesem skákala, / smrti svatého žádala...

A kdyby snad měl někdo ještě pochybnosti, dotvrdí to Bratr Adam odkazem na tanec před zlatým teletem, který Bůh potrestal smrtí více než dvaceti tisíc Izraelců – „Aj, toť máš jisté znamení, jakéť Boha k tanci zření.“ - Bůh to prostě nesnáší...

Mravouka musí být do určité míry sbírkou toho, co se sluší a nesluší, souborem pravidel, která platila ve své době všem slušným lidem, nejen v Jednotě. Závěr spisu však klade na srdce základní křesťanský postoj k bližním – nesuď a hlavně neponižuj veřejně druhé, když provedou něco špatného. Máš bližní milovat a odpouštět, protože ani ty nejsi bez chyby a spoléháš na Boží lásku, že ti to odpustí.

Nejrozsáhleším dílem Bratra Šturma však je spis, kterým vstoupil do polemiky o bratrské kněžství kolem roku 1540. Utrakvisté v té době vydali několik britkých polemik, ve kterých dokazovali, že bratrské kněžství není pravé, že vlastně neplatí ani sňatky, které bratrští kněží konají. Polemiku s nimi vedl především Jan Augusta, který jejich útoky odmítl a naopak velmi kriticky se obrátil proti jejich kněžství, závislém na Římu.

Jedním z protivníků byl kutnohorský děkan Václav Řezník a právě proti jeho spisu a proti němu se ozval Bratr Šturm spisem „Dyalog, to jest dvou formanů rozmlouvání, Peterky a Valoucha, přepotřebné, o učení a víře kněze Václava, děkana na Horách Kutných, nyní vnově od jednoho přítele Jednoty bratrské k potřebě věrných vydaný.“

Formou tehdy velmi rozšířeného fiktivního dialogu se obrací proti argumentům utrakvistického kněze, aby doložil, že jsou mylné nebo rovnou lživé a že bratrské kněžství je řádné a obstojí před biblickými požadavky na Boží služebníky. Spis má devadesát stránek, na nichž obšírně vykládá jeden aspekt protivníkových argumentů po druhém a snaží se je vyvrátit.

Polemika, do níž Adam Šturm tímto spisem vstoupil, probíhala několik let a přinesla první zatykač na Jana Augustu, který ještě zůstal neúčinný. Útoky nepřátel Jednoty byly v mnoha ohledech spíše pomluvkami než polemikou, ale Bratří jim často nezůstávali příliš dlužni. Když si pozorně přečteme závěr spisu, musíme uznat, že při vši zbožné zdrženlivosti, jakou formálně vyjadřuje, nemohl utrakvisty potěšit – jejich církev je mezi řečí označena za nevěstu poběhlou a zpronevěřilou, zatímco Jednota je pravá částka svaté církve Kristovy. Bratří však rozhodně nechtějí nikoho „hanět a potupovat“. Posuďte sami:

„Nu, již ve všem tomto našem rozmlouvání všem upřímného srdce čtenářům a posluchačům k rozsouzení se poručme, tím nic jiného neobmýšlejíce, než čest Boha živého, slávu Syna jeho Krista Ježíše a obranu pravé církve svaté se správcei jejími, kteréž Václav bídňě potupuje a ohyžďuje, chtíc za choť Kristovu milou nevěstu poběhlou a pronevěřilou postaviti.

A jak to činí nepravými důvody, cizoložně Písma vede, to z již dotčených řečí a důvodů našich každý světle pozná. Slušelo by mu za to vrchovatě odplatiti. Ale Pán Bůh nás i každého věrného od takového klamavého hanění a potupování zachovej, jímž on, Václav, netoliko Bratra Jana Augustu, ale i všecku Jednotu Bratrskou ohyžďuje, pravdy i církve odsuzuje. Ale rač nás ve víře Syna svého v církvi své a v částce její pravé, Jednotě Bratrské, vzdělávati. Jemuž buď čest a chvála vždycky, na věky věkuov. Amen.“

Polemika není zrovna tím, čím by se dobrý křesťan měl prosazovat, a určitě ne tím, čím bychom měli končit vzpomnutí bratrského kněze Adama Šturma Hranického. Snad bude lépe zakončit připomenutím jeho písně:

*Ó Jezu Kriste, Synu Panny čisté,
vzhledni na nás, / svou svatou milostí navštěvuuj nás,
aby tvé slavné jméno
v nás i v církvi tvé vždy bylo chváleno i velebeno. (EZ 240,1)*

Stížný list českých stavů proti Husovu upálení

To, že upálením Mistra Jana Husa jeho případ neskončil, není třeba připomínat. Jako jsme vzpomněli 600 let jeho upálení, bude se v nejbližších letech vzpomínat 600 let od dalších a dalších důležitých událostí, spojených s jeho dílem, se zápasem o další vývoj jeho dědictví.

2. září uplynulo 600 let od chvíle, kdy shromáždění šlechty z Českého království odsouhlasilo znění stížného listu, který poslali kostnickému koncilu. Jeho znění (originál je latinsky) bylo uveřejněno vícekrát, dostupné je dnes především v knížce *Husitské manifesty*, kterou vydal kdysi Amedeo Molnár (Praha, Odeon 1980). Nově se listem a historií kolem protestů české a moravské šlechty proti pronásledování Jana Husa a jeho odsouzení a upálení zabývá studie „Stížný list české a moravské šlechty proti upálení Mistra Jana Husa“, kterou vydal letos Spolek za záchranu rodového domu malíře Jana Zrzavého v Okrouhlici.

Připomeňme si, nebo povězme si nejprve, co je obsahem tohoto listu, než se porozhlédneme po historii jeho vzniku a osobách, které jej vytvářely a organizovaly podpisovou akcí.

Jde o list, tedy dokument nepřilíši dlouhý, což známe všichni, kdo jsme kdy pracovali na nějakém textu určeném ke čtení a šíření. Nesmí být delší než na jeden list, nejlépe jedna stránka, jinak to spousta lidí číst nebude. Středověk byl obecně trpělivější v pracích a méně uspěchaný než my, list je tedy velký a hustě popsaný, přesto jde o jedinou stranu.

Čeští a moravští páni se v něm hlásí k Janu Husovi, „dobré paměti, hotovému bakaláři svatého Pisma a křesťanskému kazateli svatého evangelia“ kterého kardinálové, patriarchové, primasové, arcibiskupové, biskupové, legáti, doktoři, mistři a další členové koncilu (tak jsou v úvodu listu vyjmenováni) „bez řádného, jak se slušelo, usvědčení a bez provedení důkazu o jeho bludech a kacírství ... odsoudili a odsouzeného ukrutnou a potupnou smrtí zabilí“.

Tuto událost chápou šlechtici jako „hanbu a potupení našeho Království a Markrabství moravského a nás všech“.

Páni podávají tuto stížnost „vznávající srdcem a veřejně prohlašující ústy, že Mistr Jan Hus byl najisto člověk dobrý, spravedlivý a křesťanský, od mnohých let v našem království životem, mravy a pověstí zachovalý a osvědčený“. Nikdo z nich nikdy neslyšel a nezjistil, že by byl Jan Hus „ve svých kázáních učil, kázal nebo jakýmkoli způsobem tvrdil nějaký blud nebo kacírství“.

Tvrzení o českém kacírství jsou falešná, lživá a zrádná udání a hanebná křivda vůči Českému království a Moravskému markrabství a každý, kdo takové věci tvrdí, „lže v své hrdlo jako nejhorší zlosyn a zrádce jmenovaných království a markrabství a jako náš nejhorší nepřítel, a je sám neškodlivější kacír naplněný vši špatností a nepravostí, ano, syn dáblův, který je lhář a otec lži.“

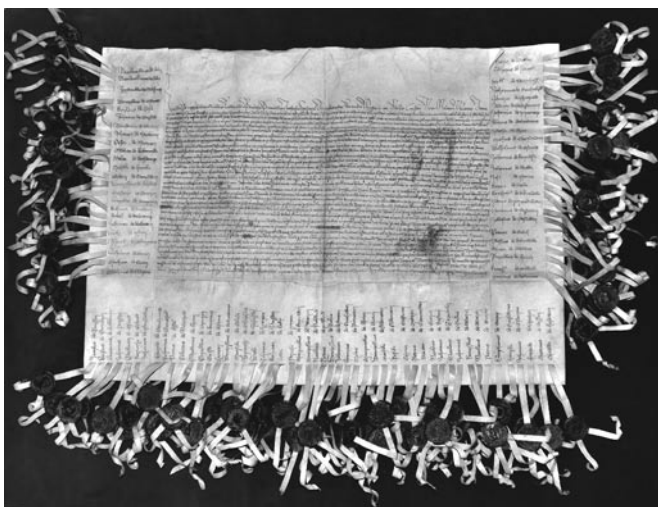
Velmi zajímavý je závěr listu, ve kterém zemští šlechtici vlastně naznačují, co se bude dít dál: „Prozatím poručíme zmíněné křivdy Pánu Bohu, jehož je pomsta...“ A jestli nás při čtení napadne, co znamená ono „prozatím“, odpověď následuje. Šlechtě jde o to, „aby se nám a našemu království i markrabství dstalo zadostiučinění“ a nenechávají nikoho na pochybách, „že my chceme až do vylití krve bránit a obhajovat zbožné, pokorné a vytrvalé kazatele zákona našeho Pána Ježíše Krista, odvrhnouce všelikou bázeň a lidské nálezky, které tomu odporují.“

Neboli je to svým způsobem ultimátum. Stala se nám těžká křivda, nejen Husovi, ale nám všem a celé zemi, a nebude-li napravena, jsme připraveni hájit to, co pokládáme za pravdu, až do krve.

Tolik k obsahu listu, ale podívejme se na to, z čeho vyrůstal tento postoj a jak vznikal protest, který byl potvrzen světově ojedinělým podpisem a pečeti celkem 452 šlechticů z království Českého a markrabství Moravského.

Historik Petr Čornej, který okolnostem a způsobu vzniku tohoto listu věnoval v knize důkladnou studii (strany 17-39), ukazuje na to, jak složité a proměnlivé byly poměry v Českém království, což se dá doložit právě i na příbězích okolo stíženého listu.

Tento list, který připravila česká šlechta, byl odsouhlasen na shromáždění pánů v Praze 2. září, poté však se rozběhla jakási podpisová akce v různých částech království, při níž bylo shromážděno celkem zmíněných 452 podpisů a

pečetí. Ty se samozřejmě nevešly na jeden list, bylo proto vyhotoveno osm stejných exemplářů, které byly podepsány na různých místech a v průběhu několika týdnů. Podepsané listy předal koncilu až 30. prosince 1415 spolupracovník Jeronýma Pražského.

Osm rozměrných listů, opatřených dokola spoustou pečeti, bylo podívanou zcela nečekanou. První reakcí bylo, že něco tak hrozného (esteticky) mohou vymyslet jedině kacíři a že to je další důkaz kacířství v Čechách. Z těchto osmi listů se dochoval v originále pouze jediný, který je uložen v muzeu ve skotském Edinburghu. Existují ovšem opisy, které věrně zachycují jména všech signatářů listu.

Důvody, proč byl list sepsán a potvrzen takovou spoustou českých a moravských šlechticů, nebyly v mnoha případech spojeny s Husovým učením. Spíše šlo o politickou obranu země před nařčením z kacířství. Nebyl to první list na Husovu obranu, bezpečně víme, že v červnu 1415 dorazil na koncil list podepsaný údajně 250 šlechtici, který vzbudil pozornost, ale koncil neovlivnil. Tento list se ztratil (koncil jej údajně poručil spálit s dalšími písemnostmi okolo Husa).

Stížný list, který vstoupil do dějin, nemá autora a zřejmě jej nelze zjistit. Jisto však je, že těmi, kdo celou záležitost organizovali, byli přední představitelé šlechty, především pánové Lacek z Kravař (hejtman markrabství moravského), Čeněk z Vartenberka (nejvyšší pražský purkrabí) a Boček starší z Kunštátu a Poděbrad (dědeček pozdějšího krále Jiřího z Poděbrad), i že jim ve formulaci listu jistě pomáhali mistři z pražské university.

Přestože je 452 působivé číslo, byla to jen menšina z české a moravské šlechty a v pozdějších letech celá řada z těchto šlechticů patřila k odpůrcům husitství. Sám Čeněk z Vartenberka měnil od r. 1420 stranu podle toho, kdo zrovna vítězil, několik signatářů padlo v bitvě pod Vyšehradem 1420 jako vojáci v Zikmundově vojsku.

To ovšem není takovým překvapením, když list pozorně čteme a všimneme si, že ostrá stížnost je zaměřena proti koncilu a nepřátelům Českého království, Zikmunda však dokument vnímá jako právoplatného nástupce královského trůnu a věří, že je v této věci nevinný. V první řadě šlo o hájení dobré pověsti země a nevinu Jana Husa, na čemž se shodli mnozí, kdo se pak ve věcech víry zcela rozešli. Jen málo z podepsaných se stalo důslednými kalíšníky, přívrženci husitství.

Když v Praze 1419 nastala revoluční změna a město se přihlásilo ke kalichu, mezi těmi, kdo jí vypověděli nepřátelství, bylo na dvacet podepsaných šlechticů, a mezi nimi byli i pánové z katolické ligy, tedy věrní papežovi.

Husova smrt a její okolnosti vyvolaly ojedinělý pokus české a moravské šlechty hájit společně zájmy země (k čemuž patřilo i hájit Husovu pravověrnost), což se však rychle ukázalo jako nemožné, protože přednostní zájmy různých skupin i rodů byly natolik rozdílné, že musely vést ke sporům a konfliktům a v revolučních událostech vedly zákonitě k tomu, že se bývalí spojenci stali nepřáteli.

Jak již bylo řečeno, stížný list, přestože nepřinesl žádné zjevné výsledky, nezbažil zemi nařčení z kacířství a místo zadostiučinění se jí dostalo několika křížových výprav, vstoupil do dějin. Nejen jako kuriozita, kterou nepochybně je, ale jako doklad pokusu o organizaci českých stavů, byl v tu chvíli nepříliš úspěšný.

Zcela aktuálně dodejme, že jediný dochovaný originál je možno nyní až do konce ledna vidět na výstavě o Husově Praze (v Clam-Gallasově paláci).

J. Halama

unitas fratrum

Jednota v Nepálu – obnova po zemětřesení

Jarní ničivé zemětřesení v Nepálu zasáhlo také sbory Jednoty bratrské, které patří k jihoasijské misijní oblasti Unitas fratrum. V Nepálu jsou dva sbory, jeden v hlavním městě Káthmandú, druhý se vesnici Khokane kousek na jih od hlavního města.

Zatímco sborové budovy v Káthmandú byly poškozeny částečně a daly se opravit, modlitebna ve vesnici Khokane byla narušena tak, že je nutno postavit novou. Sbor se do stavby pustil s finanční pomocí Britské provincie, která má nad tímto dílem patronát, a zatímco se přes léto scházel v provizorním přístřešku nebo pod otevřeným nebem, práce na novém sborovém domě se daly do pohybu a zdárně pokračují.

Sestry a bratři v Nepálu mají dobrou naději, že do zimy budou nové prostory hotovy tak, aby se mohla sborová práce zase konat v celém rozsahu. Mezitím se různé skupiny ve sboru scházejí podle možností po domácnostech, které zůstaly ušetřeny zkázy a současně pomáhají těm, kteří o své domovy částečně nebo docela přišli.

Západní Indie

Ze Západní Indie, tedy z Karibských ostrovů, jsme pro změnu dostali zprávu o tropických bouřích, které letos přišly.

Vypadá to hodně divně, ale ostrovy, ležící uprostřed moře, trpí dlouhodobě nedostatkem vody. Bratr Cortroy Jarvis, který je znovuzvoleným předsedou provincie, píše ve své zprávě, že posledních 12 až 18 měsíců byl zoufalý nedostatek deště, voda je vzácná a dobytek je nutno likvidovat, protože má málo vody a hlavně žádnou pastvu.

Proto vyhlíželi lidé s nadějí k tropickým bouřím, které přinesou vždycky intenzivní lijáky. Lidé se za déšť intenzivně modlili. Ostrov Antigua, kde je ústředí provincie a nejvíc sborů, však obě tropické bouře minuly a lidé byli rozzlobeni na meteorology, že slibovali déšť a nic nepřišlo (podobně jako býváme my). To vše, než přišly zprávy z ostrova Dominica, v jižní části souostroví, kudy bouře prošla. Spadlo tu kolem 250 milimetrů vody za 12 hodin, nastaly povodně a sesuvy půdy, desítky lidí zahynuly a některé oblasti musely být kompletně evakuovány.

Další ze stále rostoucích extrémů počasí přinutil lidi zmlknout a přemýšlet. A hlavně – místo spekulování, jestli má Bůh pod kontrolou i počasí a jestli je vůbec dobře modlit se za déšť, začali lidé usilovně shromažďovat pomoc pro postižené (na ostrově Dominica nejsou sice sbory Jednoty, jsou však na ostrovech severně i jižně odtud).

Západoindická provincie měla v červnu tohoto roku synod, kde kromě nového vedení byl zvolen i biskup, bratr dr. Conrad Spencer z ostrova Antigua. Bratr Spencer je přes 30 let kazatelem Jednoty, poslední roky působí na ostrově Sv. Kříže (St. Croix).

A konečně – jubileum Jana Husa se slavilo i v Karibiku, podobnou slavnost, jakou jsme měli v Železném Brodě, konali sestry a bratři na ostrově Barbados. Celou akci můžete sledovat na internetu, videozáznam v délce 160 minut najdete na adrese: <https://www.youtube.com/watch?v=KFfs3QYkxqM&feature=youtu.be>

Kdo shledáváte, že tyto podivně složité shluky písmen nejsou nic pro vás (to je například moje osobní perspektiva), můžete záznam najít i přes stránky Východoindické provincie, které se dají napsat mnohem snáze: www.moravians.net.

jh

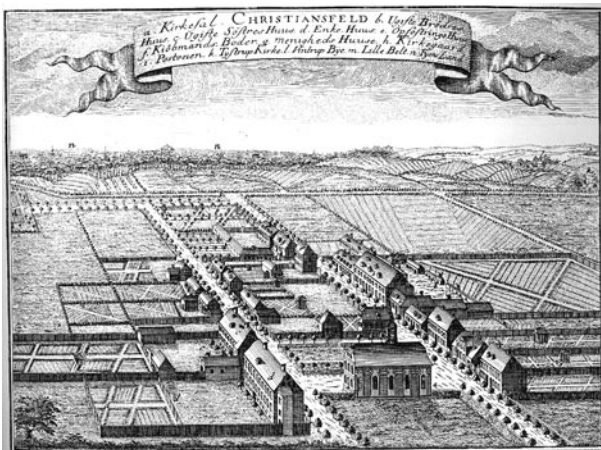
Kristiansfeld součástí světového kulturního dědictví UNESCO

V létě letošního roku se jedno ze sídel Obnovené Jednoty, Kristiansfeld v Dánsku, zařadilo po bok národních parků, pyramid, korálových útesů a slavných katedrál. Kristiansfeld se zařadil na seznam Světového kulturního dědictví mezinárodní organizace UNESCO.

Důvodem, proč byl přijat do tohoto seznamu, je unikátní architektura osad obnovené Jednoty, která je právě v Kristiansfeldu mimořádně dobře zachována. Osadu tvoří jedno- a dvoupatrové budovy, postavené ze žlutých cihel, s červenými střechami.

Je to, jak praví zdůvodnění, „příklad plánovitého osídlení, reprezentující protestantskou urbanistickou myšlenku,

s kostelem ve středu a pavidelně rozloženými stavbami okolo. V tomto humanistickém plánování osídlení se odráží demokratická organizace Jednoty a její rovnostářská filosofie. Osada je otevřena do zemědělské oblasti a zahrnuje důležité budovy sloužící obecnému dobru, jako budovy pro vdovy a osamělé lidi. Významné je, že jsou tyto budovy stále užívány.“

dobové vyobrazení Kristiansfeldu z konce 18. století

Kristiansfeld byl založen 1773, když byli Bratři pozváni králem Kristianem VII jako kolonisté. Král si všiml v holandském Zeistu, jak dobrými hospodáři a řemeslníky Ochránovští jsou a pozval je, aby se usadili v oblasti, kterou chtěl osídlit.

Kristiansfeld je typickou bratrskou osadou té doby, s náměstím, kde je kostel a rozdělením na bratrskou a sesterskou stranu. Dům svobodných sester, vdov a dívčí internátní škola jsou na severní straně, dům svobodných bratří a chlapecká škola na jižní. Tady a v okolí sídlí 150 členů sboru, celkem je v Dánsku členů kolem 400.

Bratr Bøytler, který je kazatelem sboru (a zároveň sekretářem světové Jednoty), vyjádřil potěšení a naději, že tato skutečnost nejenom přinese Kristiansfeldu větší zájem ze strany veřejnosti, ale upozorní na Jednotu a na dalších více než dvacet podobných bratrských osad v celém světě.

náš seniorát

Husova slavnost v Železném Brodě

Již před rokem bratři a sestry německých sborů Jednoty bratrské vyjádřili přání připomenout si s námi 600. výročí Husovy smrti. Byl vytvořen přípravný tým Ochrannského seniorátu a Evropské kontinentální provincie.

4.-5. července 2015 se uskutečnilo mezinárodní setkání Jednoty bratrské k tomuto výročí v Železném Brodě. Přijelo na 150 zahraničních hostů nejen z Německa, Nizozemí a Švýcarska, ale také z USA, Hondurasu, Labradoru, Tanzánie a Jižní Afriky. Některé texty byly předem přeloženy, pozdravy byly tlumočeny do tří jazyků.

Záštitu nad slavností převzala místohejtmanka Libereckého kraje PhDr. Hana Maierová, a pozdravila shromáždění, stejně i pan starosta Železného Brodu Mgr. František Lufinka. Pozdrav přednesli i zástupci světové Jednoty bratrské, Kostnické jednoty, společnosti Exulant a Veritas.

Na sobotní odpoledne byly připraveny dvě přednášky: Jan Hus jako iniciátor evropské reformace (P. Kameník) a Od Husa k Jednotě bratrské (J. Halama).

Středem sobotního setkání však bylo vysluhování svaté večeře Páně. Společenství z různých národů, jazyků, ras a zemí prožívalo pozvání ke společnému stolování s naším Pánem Ježíšem Kristem. Bylo to nezapomenutelné!

Po večeři připravené německými hosty předvedli svou hru o Janu

Husovi studenti gymnázia z Ochranova. A pro mladší účastníky byl připraven i „noční Kalich“. Je to setkání ve skalní modlitebně, kde se v době protireformace scházeli k utajovaným pobožnostem tajní nekatolíci. Šlo nás po 22. hodině tiše skalním bludištěm s bezpečnými lucerničkami asi 60, včetně několika dětí. Noční bohoslužbu vedl R. Hertsch z Německa, překládala D. Kubíčková.

V neděli ráno zval na 10. hodinu k bohoslužebnému shromáždění sbor německých trubačů. Kázal J. Polma na text Jan 16,2-3: Budou vás vylučovat ze synagog; ano, přichází hodina, že ten, kdo vás zabije, bude se domnívat, že uctívá Boha. To s vámi budou činit, protože nepoznali Otce ani mne.

Po společném obědě jsme odjeli do Besedic, kde bylo další shromáždění ve volné přírodě mezi skalami. Kázala sestra Benigna Carstens, členka Ředitelství Evropské kontinentální provincie Jednoty bratrské, na text J 8,31-32: Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými. Zaznělo pásmo z Husových textů, velmi jsme se potěšili zpěvem souboru *Duae Tastae Cantates*.

Byla to náročná akce, ale krásná a požehnaná. Někteří si jako vzpomínku na tyto dny odvezli i skleněnou figurku Jana Husa, kterou nám vyrobila sestra Jana Janusová.

Jiří Polma

Železný Brod má díky bratru Filipu Šikolovi sborové stránky!
Najdete nás na : www.jbzb.cz

Sborový den v Ujkovicích

Poslední srpnovou neděli (jak se již stalo tradicí) jsme se opět směli z veliké Boží milosti setkat v Ujkovicích při sborovém dni. Pravda, oproti loňskému roku byla odpolední účast téměř poloviční, na druhou stranu to mělo svou určitou výhodu – každý se mohl s každým zastavit a sdílet se ve volném čase za krásného slunečného dne. Dopoledne nám posloužil milý bratr kazatel ze Železného Brodu Jiří Polma jak slovem na téma „proč jste tak ustrašení?“ tak i vysluhování Svaté Večeře Páně. Přijel rovnou z dovolené, prakticky bez nočního odpočinku, k nám do Ujkovic.

Následoval oběd ve stínu a vůni cypřišů, kdy sestra Hájková připravila s nemalými starostmi výborné jídlo, bramborový salát se sekanou. Po obědě koláče, káva, čaj, pivo i voda, to abychom dodrželi pitný režim v tropické teplotě 35 stupňů ve stínu. Možná i proto se odpoledne neodvážil již nikdo nasednout do rozpáleného automobilu a přijet zaplnit lavice modlitebny i dojít to, co ještě zbylo.

Odpolední účastníci vyslechli velmi dobře připravenou přednášku bratra Polmy o duchovním zápase Mistra Jana Husa. Po přednášce následovala pestrá diskuse a také Hody lásky s bochánky a čajem. Jsme vděční, že jsme v tomto jubilejním roce mohli i náš sborový den zaměřit na významnou postavu našeho předka i svědka víry Jana Husa.

Z Ujkovic Václav Hájek

z církvi

Odstranit nejhorší bídu ve světě do r. 2030?

Prohlášení víc než třiceti představitelů světových náboženství a náboženských organizací vyzývá k odstranění extrémní chudoby do roku 2030. Odstranit extrémní chudobu je mravní a duchovní příkazání. Za uplynulých 25 let se situace zřetelně zlepšila, ze skoro 2 miliard lidí v bídě jich je nyní méně než miliarda.

Poprvé se zdá, že máme jak prostředky, tak vůli k tomu, abychom nemuseli nechávat nikoho žít v krajní bídě (praví prohlášení).

„Máme dostatek podkladů od Světové banky a dalších, které ukazují, že extrémní chudobu můžeme odstranit během 15 let. V roce 2015 mají vlády rozhodnout

o nové strategii udržitelného rozvoje, která má možnost dokončit naléhavý úkol odstranění krajní chudoby. Jako společenství víry sdílíme přesvědčení, že to, jak se daří těm nejslabším a nejzranitelnějším, je testem mravní úrovně naší společnosti. Naše víra nás vede k boji proti nespravedlnosti a k pomoci chudým.“

Prohlášení vyšlo 18. února ze zasedání vedení Světové banky s představiteli světových náboženství. Aby se tato možnost stala skutečností, je však nutno přesvědčit veřejnost a hlavně vlády. Aliance mnoha náboženských organizací ve světě se chce pokusit tuto myšlenku prosadit do politického myšlení. Předseda organizace Chléb pro tento svět (Brot für die Welt) David Beckmann vnímá skutečnost, že je prokazatelně možné odstranit bídu, v níž by lidé umírali hladem, jako Boží výzvu. Máme možnost uspořádat náš svět tak, aby v něm lidé neumírali hladem.

Prezident Světové banky potvrdil, že její cíl je shodný s cílem náboženských organizací – svět bez krajní chudoby během jedné generace.

Podklady, o kterých se tu mluví, skutečně existují a praví, že např. v Číně bylo v roce 1990 šestset milionů lidí, kteří museli žít za méně než 1 dolar denně, dnes jich je 180 milionů. Za roky 1999-2004 ubylo v ostatním světě nejméně 135 milionů lidí z kategorie „ohrožení krajní chudobou“.

Až sem by věci vypadaly hezky, ale zároveň nám všechny statistiky potvrzují, že se pořád a rychle zvětšuje rozdíl mezi bohatými a chudými, že asi tisícovka nejbohatších lidí na světě má tolik majetku jako více než dvě miliardy chudých dohromady.

Může se podařit za těchto podmínek krajní chudobu odstranit? K tomu je nutné přesvědčit společnost a vlády, aby tento projekt vzaly za svůj a pokusily se jej uskutečnit. A to, jak známe, nebude vůbec jednoduché. Podobná velká akce na přelomu tisíciletí, výzva k odpuštění dluhů, přinesla jen značně omezené výsledky. A hysterie, která se rozpoutává kolem příchodu desítek tisíc uprchlíků do Evropy, svědčí, že se lidé nechtějí o majetek s chudými dělit. Může se to změnit?

-red-

NOVÉ KNIHY O MISTRU JANU HUSOVI

Jubilejní rok Mistra Jana Husa přinesl poměrně velké množství nejrůznějších prací na téma Jan Hus.

Je mezi nimi např. knížka pro děti *H.U.S. (Hus úplně světověj)* od Kláry Smolíkové, se spoustou ilustrací (vydal Kalich);

nebo kniha od věhlasného historika Františka Šmahela *Jan Hus* (vydalo vydavatelství Argo již 2013), shrnutí dlouholetého bádání, z perspektivy určitého odstupu od teologie;

a nebo kniha mladého historika Pavla Soukupa *Jan Hus* (nakladatelství Lidové noviny 2015), velmi srozumitelná práce, s pochopením pro zápas o pravé křesťanství.

Pozvánka na sborový den do Turnova

Srdečně zveme všechny na sborový den do Turnova na neděli 18. října.

Připraven je následující program:

- 9:00 bohoslužby se Svatou Večeří Páně
 host Filip Susa
 (konsenior Libereckého seniorátu)
- 12:00 pohoštění
- 13:30 beseda na téma „Husova úcta v letech 1415 - 1620“
 Dr. Ota Halama (odborný asistent katedry církevních dějin
 Evangelické teologické fakulty UK)
 Hody lásky

1415 Mistr Jan Hus 2015

Náš třetí příspěvek k Husovu roku se dnes již týká Jednoty bratrské. Po bezvousém Husovi kronik 15. století a vlastně karikatuře vousatého českého kaciře, která vešla do obecného povědomí na přelomu století 15. a 16., přišla evropská reformace a s ní nový způsob zobrazování teologů.

Zobrazení Mistra Jana Husa, jak jej nacházíme v Rohově kancionálu 1541 (odtud je náš obrázek), není portrétem, ale ideální podobou učitele církve, univerzitního mistra, akademického teologa.

Obrázek, jaký používala reformace pro celou řadu dalších reformátorů. Hus dostal na hlavu mistrovský baret, jaký se na univerzitách nosil a byl oblečen do univerzitního taláru (který reformační církev přijaly jako oděv kazatelů).

I jinak přijali Bratři způsob, jakým byl Hus zobrazován v církvi podobojí, s hesly „více sluší poslouchati Boha než lidí“ (nad obrázkem) a pravidelným „Slovo Páně zůstává na věky“ (pod obrázkem).

Když pak rozluštíme úvodní slova textu: „Základ pře Mistra Jana Husy svaté paměti...“, je zřejmé, že tento obraz chce zdůraznit, čím je Jan Hus pro zbožného křesťana

a vůbec není důležité, jak vypadal. Je tu reformátor, kazatel „svaté paměti“, a jeho odkaz, který vyzdvihuje zákon Kristův jako dostatečný nástroj ke správě církve (citát z Husova díla - napravo) a pronásledování jako úděl pravých křesťanů (citát ze 2. Timoteovi - nalevo).

Tento obraz Jana Husa přetrvával v církvi od 16. století až do 20., jak si snadno ověříte na bustách, reliéfech a obrazech v našich sborech.

